

Polski Alarm Smogowy
Kraków, 30.06.2022
ul. Felicjanek 10/6
31-104 Kraków
krakowskialarmsmogowy@gmail.com
tel. 731764909

Marszałek Województwa Małopolskiego
Witold Kozłowski
Przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego
Jan Duda

APEL O NIEWPROWADZANIE ZMIAN DO UCHWAŁ ANTYSMOGOWYCH DLA MAŁOPOLSKI I KRAKOWA

Jako organizacja zajmująca się ochroną powietrza w województwie małopolskim i działająca na rzecz zdrowia Małopolan, apelujemy o niewprowadzanie zmian osłabiających uchwały antysmogowe dla Małopolski i Krakowa. Takie działanie:

- 1) skazywać będzie małopolskie rodziny na wysokie koszty ogrzewania domów;
- 2) pogłębi problem fatalnej jakości powietrza w naszym województwie, czego skutki będziemy obserwować już w następnym sezonie grzewczym;
- 3) narazi Małopolskę na utratę środków finansowych przeznaczonych w ramach funduszy strukturalnych;
- 4) będzie niezgodne z prawem, a w przypadku wprowadzenia zmian uchwała podlegałaby stwierdzeniu nieważności;
- 5) zwiększy ryzyko nałożenia na Polskę kar finansowych za złą jakość powietrza.

W związku z powyższym apelujemy o niepodejmowanie takich działań oraz o wsparcie małopolskich rodzin w poprawie efektywności energetycznej domów i modernizacji źródeł ciepła. Zarząd województwa powinien w znacznie większym stopniu pomóc mieszkańcom Małopolski w pozyskiwaniu dotacji z rządowych programów Czyste Powietrze i Stop Smog, a także aktywnie wspierać modernizację energetyczną domów, gdyż stanowi ona jedyny skuteczny sposób ochrony polskich rodzin przed galopującymi cenami energii.

1) Nie skazujemy małopolskich rodzin na wysokie koszty energii

Małopolskie domy ogrzewane starymi, pozaklasowymi kotłami, tzw. *kopciuchami* są w fatalnym stanie energetycznym. Energia ciepła ucieka przez nieszczelne ściany, dachy czy okna. Przyzwyczajcie **ocieplony dom może zużywać nawet trzy razy mniej paliwa** zapewniając mieszkańcom dużo lepszy komfort cieplny niż jego nieocieplony odpowiednik. Oznacza to, iż zużycie paliwa na ogrzanie domu, niezależnie od tego czy jest to węgiel, gaz czy drewno można zmniejszyć nawet trzykrotnie. Jeśli więc dom zużywał sześć ton węgla to jego dobrze ocieplony odpowiednik będzie potrzebował zaledwie dwie tony. Sama wymiana źródła ciepła również prowadzi do zmniejszenia strat energii, gdyż **kotły pozaklasowe stanowią bardzo nieefektywne źródło ogrzewania** – w stosunku do ich nowych odpowiedników i zużywają znacznie więcej węgla w sezonie grzewczym do zapewnienia ciepła w typowym domu jednorodzinnym. **Przy obecnych, wysokich cenach węgla ogrzewanie domu**

„kopciuchem” to najdroższy sposób ogrzewania¹.

Brak wsparcia efektywności energetycznej stanowi wielkie zaniedbanie polityki energetycznej prowadzonej w ostatnich dekadach. Szansa na poprawę efektywności energetycznej domów pojawiła się wraz z programami Czyste Powietrze i Stop Smog. Niestety wciąż wielu mieszkańców Małopolski nie zdaje sobie sprawy z korzyści płynących z poprawy efektywności energetycznej, a kampanii informacyjnych w tym zakresie brakuje.

2) Pogłębienie problemu smogu nadejdzie już w najbliższym sezonie grzewczym

Istnieje duże prawdopodobieństwo, że do „kopciuchów”, które w przeciwieństwie do nowych kotłów na paliwa stałe umożliwiają łatwe spalanie śmieci, trafi w nadchodzącym sezonie grzewczym więcej odpadów. Część gospodarstw domowych będzie w ten sposób szukała sposobów na zmniejszenie kosztów ogrzewania. Samorząd województwa nie powinien pozostawać bierny w tym obszarze. Spalanie odpadów to narażenie nas, mieszkańców Małopolski na ciężkie choroby, w tym nowotwory. Samorząd powinien wspierać wszelkie działania zapobiegające tym praktykom, również działania kontrolne. Niestety obserwujemy dużą pobłażliwość w tym obszarze na poziomie gminnym. **Przyzwolenie na dalsze stosowanie „kopciuchów” – kotłów nie spełniających żadnych norm emisyjnych to również ułatwienie patologii jaką jest spalanie odpadów.**

3) Małopolska uchwała antysmogowa nie nakłada rygorystycznych wymogów, a na dostosowanie się do niej mieszkańcy mieli aż sześć lat

Należy podkreślić, że małopolska uchwała nie zakazuje stosowania węgla czy drewna, a jedynie wprowadza wymagania emisyjne dla urządzeń grzewczych, w których są spalane. Po jej wejściu w życie **można będzie nadal ogrzewać domy za pomocą węgla lub drewna, o ile będzie to robione w odpowiedniej instalacji grzewczej.** Nie ma naszej zgody na dalsze stosowanie *kopciuchów* w Małopolsce kosztem zdrowia i życia Małopolan. Mieszkańcy Małopolski mieli sześć lat na dostosowanie się do wymagań uchwały antysmogowej. Otrzymali też dostęp do dotacji, pomagających w tej zmianie: środków z Funduszy Strukturalnych w perspektywie finansowej 2007 – 2014, a następnie do rządowego programu Czyste Powietrze.

4) Zmiana uchwały narazi Małopolskę na utratę środków finansowych i kary

Należy również podkreślić, że Polska czeka na fundusze unijne w ramach Krajowego Planu Odbudowy. Wśród tych środków aż 3 mld Euro ma zostać przeznaczony na poprawę jakości powietrza. To z tych pieniędzy mogą zostać sfinansowane dotacje do wymiany kotłów czy ocieplenia domów. Fundusze na walkę ze smogiem są jednak uwarunkowane antysmogowymi działaniami Polski, a uchwały antysmogowe stanowią filar tych działań. **Ewentualne opóźnienie wejścia w życie tak ważnego aktu prawa jakim jest uchwała antysmogowa może zaprzepaścić szansę na pozyskanie tych środków.**

Warto w tym miejscu podkreślić, że w związku z utrzymującymi się przekroczeniami poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł w wyroku z 22 lutego 2018 r. (sprawa C-336/16), że Polska naruszyła wspomnianą wyżej dyrektywę 2008/50/WE, zaś obecnie Komisja Europejska kontynuuje postępowanie w sprawie utrzymujących się przekroczeń, co może zakończyć się nałożeniem na Polskę ogromnych kar finansowych. **Ewentualna zmiana uchwały antysmogowej może posłużyć w przebiegu tego postępowania jako argument działający na niekorzyść Polski, narażając nasz kraj na ponoszenie kolejnych kar finansowych nałożonych przez**

¹ Kalkulator kosztów ogrzewania:

https://portpc.pl/pdf/2022_kalkulator_koszty/2022_II_kwartal_POBE/Koszty_ogrzewania_typowego_budynku_POBE_28_kwietnia_2022_II_kwartal.xls

5) Jakość powietrza w Małopolsce jest wciąż zła

Należy podkreślić, że zgodnie z opublikowaną przez GIOŚ Roczną oceną jakości powietrza w województwie małopolskim – raportem wojewódzkim za rok 2021², **we wszystkich strefach województwa występowały na znacznych obszarach przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu PM_{2,5} i PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Co więcej, w porównaniu do roku 2020 jakość powietrza w województwie uległa pogorszeniu** – wzrosły stężenia pyłu zawieszonego notowane na szeregu stacji pomiarowych oraz zwiększyła się powierzchnia obszarów występowania przekroczeń. Pokazuje to, że pomimo stopniowej poprawy jakości powietrza na przestrzeni ostatniej dekady wiele jeszcze pozostaje w tej kwestii do zrobienia.

6) Zmiana uchwały niezgodna z prawem

Zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony powietrza (dalej: POŚ), uchwałę antysmogową przyjmuje się **w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko**. Wszelkie zmiany w uchwale antysmogowej opóźniające jej wejście w życie lub luzujące wymogi emisyjne dla źródeł ciepła byłyby sprzeczne z tym celem, ponieważ nie tylko nie zapobiegałyby negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, ale wręcz **prowadziłyby do zwiększenia tego oddziaływania i przedłużenia okresu występowania przekroczeń norm jakości powietrza w stosunku do obecnego stanu prawnego**.

Ponadto odłożenie w czasie wejścia w życie zakazu eksploatacji kotłów pozaklasowych **uniemożliwi terminową realizację działań naprawczych określonych w Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego (dalej: POP), który został przyjęty w 2020 r.** Dotyczy to w szczególności działania 1: Ograniczanie niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej, którego celem jest pełne wdrożenie wymagań uchwał antysmogowych dla Małopolski i Krakowa. Według POP, gminy objęte uchwałą antysmogową dla Małopolski poprzez swoje działania powinny doprowadzić do sytuacji, w której liczba zainstalowanych urządzeń grzewczych, które nie spełniają wymagań uchwały antysmogowej, od 1 stycznia 2023 roku nie przekroczy 15% wszystkich zainstalowanych urządzeń grzewczych na terenie gminy. Opóźnienie wejścia w życie uchwały antysmogowej sprawi, że obiektywnie niemożliwa stanie się realizacja określonego w POP-ach efektu rzeczowego i ekologicznego. Narazi to gminy na wysokie kary administracyjne za nieterminową realizację działań naprawczych określonych w POP (na podstawie art. 315a POŚ).

Ponadto, opóźnienie realizacji działania naprawczego określonego w POP w sytuacji utrzymujących się przekroczeń norm jakości powietrza, jest sprzeczne z art. 91 ust. 7a pkt 4 oraz art. 91 ust. 9ac POŚ. Zgodnie z tymi przepisami działania naprawcze określa się w taki sposób, aby okres przekroczeń norm jakości powietrza był **możliwie najkrótszy**, zaś termin realizacji działań naprawczych nie może być dłuższy niż 6 lat.

Opóźnienie wejścia w życie uchwały antysmogowej lub poluzowanie jej przepisów byłoby też **niezgodne z prawem UE**, tj. w szczególności z przepisami Dyrektywy 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (tzw. dyrektywa CAFE). W świetle art. 13 ust. 1 oraz art. 16 ust. 2 tej dyrektywy, obowiązek przestrzegania poziomów dopuszczalnych pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} ma charakter bezwzględnie wiążącego zobowiązania rezultatu. Państwa członkowskie mają zapewnić przestrzeganie tych poziomów na całym ich terytorium, bez jakichkolwiek odstępstw. Obowiązek ten adresowany jest do państw członkowskich, a więc do wszystkich organów administracji publicznej,

² Dokument dostępny na stronie internetowej GIOŚ: <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1688>

w tym również do organów samorządowych. Tym samym **odraczanie w czasie kluczowego działania naprawczego w zakresie ochrony powietrza, jakim jest wyeliminowanie eksploatacji pozaklasowych kotłów na węgiel i drewno, stanowi naruszenie przytoczonych wyżej przepisów Dyrektywy 2008/50/WE.**

7) Sprzeciw wielu władz gminnych

Na koniec należy podkreślić, że zarówno **władze miasta Krakowa**, gdzie żyje jedna trzecia mieszkańców województwa małopolskiego, jak i **władze gmin zrzeszonych w metropolii krakowskiej wyraziły stanowczy sprzeciw** wobec jakichkolwiek zmian osłabiających lub opóźniających uchwały antysmogowe, zarówno dla Krakowa jak i dla Małopolski. Podkreślono, że takie działanie przełożyłoby się na zwolnienie tempa wymian pozaklasowych kotłów, gdyż to właśnie przepisy uchwały stanowią główny czynnik motywujący do zmiany sposobu ogrzewania.

8) Uchwały antysmogowe przynoszą rezultaty, potrzeba kontynuacji działań

W ostatniej Rocznej oceny jakości powietrza w województwie małopolskim Inspekcja Ochrony Środowiska podkreśla, że **wdrażanie przepisów uchwały antysmogowej dla Małopolski i uchwały antysmogowej dla Krakowa zaczyna przynosić skutki**. Jednocześnie zaznacza, że potrzebne jest dalsze ograniczanie emisji zanieczyszczeń ze spalania węgla i drewna w celu osiągnięcia dobrej jakości powietrza.

W imieniu Polskiego Alarmu Smogowego

Andrzej Guła